

Fra «beskyttelse av kulturarv mot klimaendringer» til «kulturbaserte løsninger»

Åpningsinnlegg på Klimathon 2024 i Haugesund 16-17 oktober 2024

Ved Carlo Aall, leder av Norsk senter for berekraftig klimatilpasning (Noradapt) og ledende seniorforsker ved Vestlandsforskning

Hva med «kultur»?

Figuren viser eksempler på naturbaserte løsninger for klimatilpasning fra skog, gjennom kulturlandskap og tettbygde strøk, ut til hav. | Figur: Miljødirektoratet

Inspirasjonskilden: Som «natur» så også «kultur»?

- **4.3 Krav til planprosess og beslutningsgrunnlag**
 - «Bevaring, restaurering eller etablering av **naturbaserte løsninger** (slik som eksisterende våtmarker og naturlige bekker eller nye grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng mv.) **bør** vurderes»

LOVDATA

Søk etter lover, forskrifter, dommer, stortingsvedtak, tariffavtaler

Søk

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

Innholdsfortegnelse

Dato	FOR-2018-09-28-1469
Departement	Kommunal- og distriktsdepartementet
Ikrafttredelse	28.09.2018
Sist endret	FOR-2021-12-10-3466 fra 01.01.2022
Endrer	FOR-2009-09-04-1167
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-2008-06-27-71-§6-2
Kunngjort	28.09.2018 kl. 15.20
Kortittel	Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

Tre hovedkategorier naturbaserte løsninger

Tre hovedkategorier

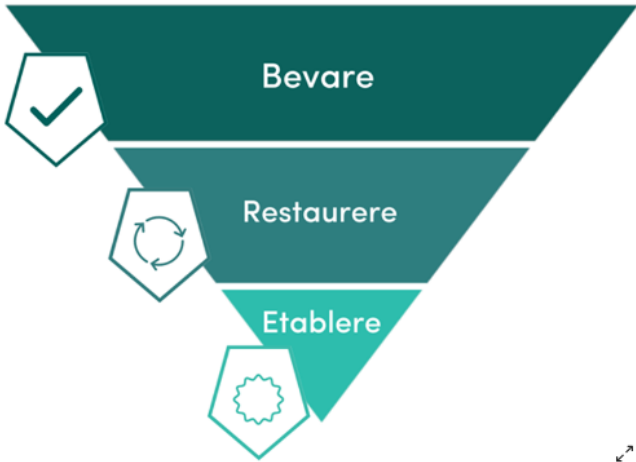
Naturbaserte løsninger for klimatilpasning kan deles inn i et hierarki som gir en retning på hva som bør prioriteres.

+ 1. Bevare

+ 2. Restaurere

+ 3. Etablere

+ [Figur 1: Hierarki av kategorier av naturbaserte løsninger.](#)

Figur 1: Hierarki av kategorier av naturbaserte løsninger. | Basert på modell fra Verdensbanken 2021

Etablere	Restaurere	Bevare
• Kunstige bekker, regnvannsgrop, regnbedd, infiltrasjonsbasseng, permeable dekker, kvistdammer o.l. • Grønne tak og vegger • Bygge jord-/leirdiker mot stormflo/skred • Etablere verneskog mot skred	• Kritiske økosystemer (tidligere lukka/meandrerende vassdrag, våtmark, myrer, kantvegetasjon, sanddyner o.a.)	• Eksisterende urørte kritiske økosystemer (åpne vann og vassdrag, naturlig skog i bratt terreng, våtmark, havbunnen nær fjæresonen, o.a.)

“Vern” den viktigste strategien? (men ikke – så langt – den best brukte?)

- **Formål med vernet**

- EKSISTERENDE MÅL:

- Egenverdi: Ta vare på natur og økosystemer for sin egenverdi
 - Nytteverdi: Ta vare på natur for å levere økosystemtjenester (rekreasjon, genetisk ressurser, reiseliv, annet..)

- NYTT (supplerende) nytteverdi (er institusjonalisert):

- Ta vare på naturen for å bidra i arbeidet med klimatilpasning.

- **Utforming av vernet**

- EKSISTERENDE (formålsstyrt)

- Beskytte mot alle former for inngrep: naturreservat, nasjonalparker
 - Beskytte mot spesifiserte former for inngrep: Vassdragsvern (bveskytte mot vassdragsutbygging, men ikke andre inngrep)
 - Styre inngrep: Kulturlandskapsvern

- NYTT (ikke utviklet ennå)

- Verne de funksjoner i «natur» som kan levere økosystemtjenesten «klimatilpasning».

Hva kan «kultur» være i forbindelse med klimatilpasning?

	Kultur fra andre <u>tider</u> («gamle dager»)	Kultur fra andre <u>steder</u> (i Norge, i andre land)
« <u>Hard</u> » kultur (eks byggeteknikk)	Eks ta opp igjen tradisjonen med «åpne» gulv i nye utleie-rorbuer i Lofoten for å gjøre at byggene tåler stormflo	Eks bruke liggende ytterkledning på hus også på Østlandet (lære fra Vestlandet) for å forebygge råteskader
« <u>Mør</u> » kultur (eks forvaltning av kulturlandskapet)	Eks ta opp igjen tradisjonen med lyngbrenning på Vestlandet for bl.a. å forebygge skogbrann	Eks lære opp nordmenn å dyrke druer (!)
« <u>Myk</u> » kultur (eks holdninger og verdier)	Eks ta opp tidligere holdning om at ingen kjører langs rasutsatte veier når det er ekstremvær for å forebygge skade	Eks integrere holdninger om å klare seg med mindre boareal per person og dermed redusere press på ny boligbygging i bl.a. gjenværende flom- og skredutsatte arealer

To (konkurrerende?) hovedstrategier for å redusere risikoen knyttet til global matsikkerhet

- **Industrialisering**

- Spesialisering
- GMO
- Elektirfisering

- **De-industrialisering**

- Diversifisering (ta opp igjen gamle sorter og gamle durkingsteknikker)
- Overføre kunnskap fra varmere til fremtidig varmere områder...
- Lokalmat
- Økologisk mat
- Endre matvaner
- → kulturbasert?

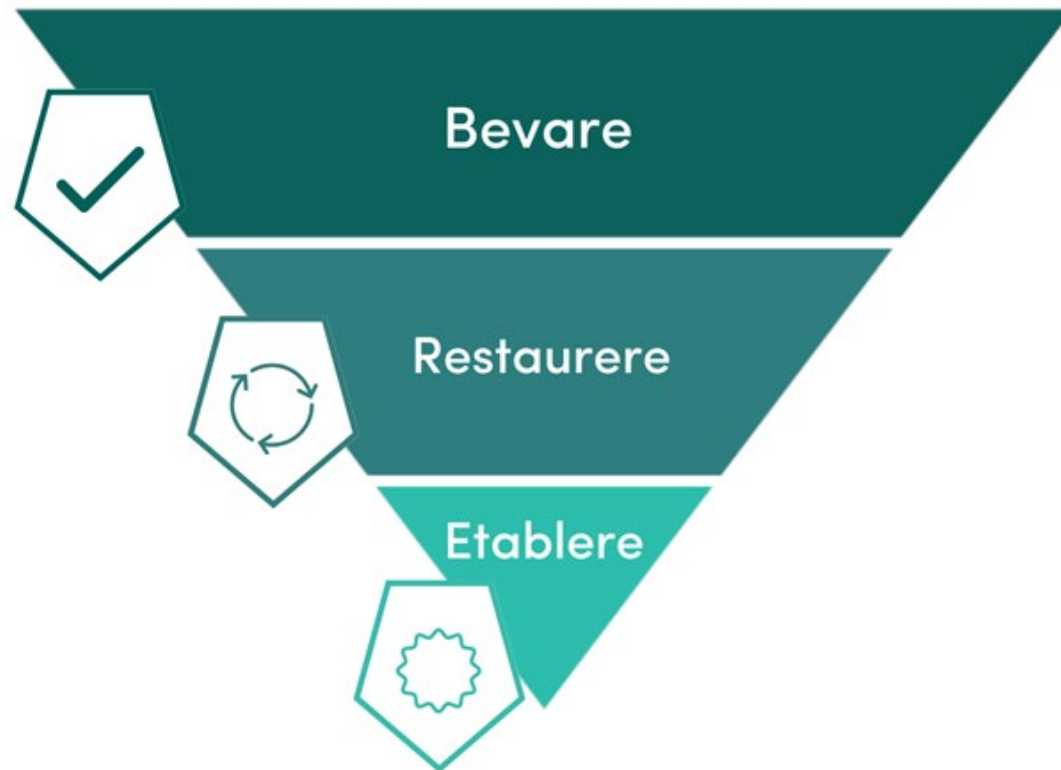
Missing link i strategi for kulturminnevern og klima

Kulturmiljøforvaltning er en del av løsningen	4
Et klima i endring	6
Rammer	8
Klimastrategiens to deler	10
Klimastrategiens målgrupper og status	10
Mål og strategiske satsinger	11
Kulturmiljøfeltets bidrag til reduksjon av klimagassutslipp	12
Mål 1 Kulturmiljø forvaltes gjennom samordnet arealbruk og arealplanlegging, slik at klimagassutslipp reduseres og kulturhistoriske verdier og interesser ivaretas	13
Mål 2 Bygninger bevares og brukes, slik at klimagassutslipp reduseres og kulturmiljø ivaretas	16
Mål 3 Energiytelsen i eksisterende bygninger forbedres, slik at klimagassutslipp reduseres og kulturhistoriske verdier ivaretas	22
Kulturmiljøfeltets håndtering av uønskede konsekvenser av klimaendringene	24
Mål 4 Kompetanse til å ta vare på kulturmiljø i et klima i endring styrkes	25
Mål 5 Klimarelaterte tap av kulturmiljø og skade på kulturmiljø forebygges og reduseres	28

Hvor er kapittelet
«Kulturmiljøfeltets
bidrag til tilpasning
til klimaendringer»?

Hvordan kan «trappetrinnene» se ut for kulturbaserte tiltak?

Tiltak	Effekt for klimatilpasning
Bevare «kultur»	?
Restaurere «kultur»	?
Ta i bruk «kultur»	?

Carlo Aall

@aallaboutclimate

Mob:991 27 222

E-post: caa@vestforsk.no

www.vestforsk.no

www.klimatilpasningssenter.no

www.klimamonitor.no

